

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De jeugdzorg of de jeugd redden?

Rapport na rapport legt de vinger bij de groeiende mentale gezondheids crisis onder jongeren.¹ Tegelijkertijd nemen zowel de wachtlijsten als de vacaturedruk toe. Ondertussen laat het kabinet richting 2026 een groot gat in de gemeentebegrotingen vallen. Ieder gemeenteraadslid kent inmiddels de term ‘ravijnjaar 2026’. Het is vooral een kans om het helemaal anders te gaan doen.

door Jan Pieter Verweij De auteur is directeur van Chris en Voorkom, gemeenteraadslid in Sliedrecht en lid van de Commissie Partijvisie van de ChristenUnie.

Tien jaar geleden maakte ik als jeugd-ggz-directeur de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten mee, met forse bezuinigingen en in iedere regio een andere aanpak, met als gevolg vooral chaos en groeiende registratiedruk. In de meeste gevallen leidden de bezuinigingen juist tot crisissen en budgetoverschrijdingen. Maar er waren ook initiatieven die wel werkten, en waar budget verschoof van dure intensieve zorg naar minder intensieve en meer informele zorg. Zoals dat project waar we met ggz en onderwijs samen een onderwijs-behandelcombi hebben opgezet. Dat onderwijs maakte het verschil, omdat jongeren weer perspectief kregen.

Nu we aan de vooravond staan van een zorginfarct in de jeugdzorg en nieuwe bottebijlbezuinigingen, is mijn stelling dat we niet op zoek moeten naar oplossingen voor de problemen van de jeugdzorg, maar naar oplossingen voor de problemen van de jeugd. Die oplossing is níét meer geld, want er is toch vooral een tekort aan mensen.

Vijf jaar geleden maakte ik de overstap naar de preventieve zorg. Voor de prijs van één crisisopname trainen we duizenden jongeren en hun ouders op thema's als vaperen, online gamen, sociale media, en seksuele veiligheid. Er zijn meer thema's te noemen, maar op deze thema's is de problematiek bijna epidemisch. In afstemming met de lokale GGD of het lokale jeugdteam zetten we in op wat er lokaal speelt. Uit de voor- en nametingen kunnen we aantonen dat we impact maken. Ook landelijk aangejaagde programma's als Rookvrije Generatie en Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) hebben aantoonbaar veel goeds gedaan. Maar ondanks al dat succes zijn er heel wat gemeenten die nu waarschuwingen afgeven als: ‘Let op, we zullen ook moeten gaan bezuinigen op preventie, want “ravijnjaar 2026”’.

Dat is echt zonde. In het nu populaire boek van Jonathan Haidt, *Generatie angststoornis*, wijt hij de mentale gezondheids crisis onder jongeren aan de overbezorgdheid van ouders over de fysieke wereld en aan naïviteit van diezelfde ouders over cyberspace.²

Diezelfde naïviteit zie ik op thema's als vaperen. Volgens de wet van de grote getallen is de impact op de mentale gezondheidscrisis onder jongeren enorm, terwijl het tegelijkertijd helemaal niet zo ingewikkeld is om dit te keren.

De aanpak van Rookvrije Generatie was zo succesvol dankzij een combinatie van beleid, pr, trainingen gericht op ouders en jongeren, en deskundigheidsbevordering van professionals. Hoe dat alles elkaar versterkt, merken wij van Chris en Voorkom als een jongere komt chatten op chatmetchris.nl naar aanleiding van een vraag in onze laatste TikTok-post en begint over een training die hij op school van ons gehad heeft. Of als een moeder in een training over opvoedingshandvatten aangeeft dat de feiten over vaperen uit het krantje dat hun zoon of dochter meekreeg toch compleet nieuwe openbaringen blijken te zijn.

We staan met zijn allen voor een scharnierpunt. Er wordt óf gekozen voor bottebijnbezuinigingen, óf voor het verschuiven van geld naar preventie, informele zorgprojecten en zinvolle zorginnovaties. Als voorbeeld van dat laatste wil ik de herstelacademies noemen die ik mocht openen in Dordrecht (2020) en Gorinchem (2024). Hier werken honderden deelnemers aan hun eigen herstel, samen met een handvol ervaringsdeskundigen en twee handen vol

vrijwilligers. Er loopt een programma met workshops, trainingen, lotgenotengroepen en allerlei activiteiten, waarvan ik het theaterprogramma het leukst vind. Een extern onderzoeksbureau kwam in 2021 tot de conclusie dat de maatschappelijke baat meer dan tweemaal zo hoog is als de kosten.

Het *Integraal Zorgakkoord 2022* heeft het over een landelijk dekkend netwerk van herstelacademies,³ dus ik roep alle gemeenteraadsleden en wethouders op om dit lokaal op te pakken. Daarnaast wil ik hen oproepen om bij de jeugdzorg en Wmo-budgetten navraag te doen naar het aandeel preventie, zorginnovatie en informele zorg. Toon visie en bezuinig op de kosten van de toekomst. De sleutel hierin is investeren in jongeren en hun ouders, en zo ook in de samenleving. Het verkiezingsprogramma van het CDA begint met de hoofdstukken 'Nieuwe gemeenschapszin' en

Toon visie en bezuinig op de kosten van de toekomst

'Sterke gezinnen',⁴ de partijvisie van mijn partij heeft als eerste speerpunt 'een goede toekomst voor onze kinderen'.⁵ Ik denk dat we elkaar dus lokaal wel weten te vinden als we met geld gaan schuiven.

1 Zie bijvoorbeeld: Centraal Bureau voor de Statistiek, 'Mentale gezondheid jongeren afgenomen', website CBS, 1 juni 2022. Zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/22/mentale-gezondheid-jongeren-afgenomen>; Nederlands Jeugdinstituut, 'Steeds meer meisjes met mentale problemen', website NJi, 14 september 2022. Zie <https://www.nji.nl/nieuws/steeds-meer-meisjes-met-mentale-problemen>; Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 'Mentale gezondheid', website RIVM, 2 oktober 2024. Zie <https://www.rivm.nl/gezondheidsonderzoek-covid-19/kwartaalonderzoek-jongeren/mentale-gezondheid>; GGD GHOR Nederland, 'Gezondheid van jongeren blijft kwetsbaar', website GGD GHOR Nederland, 28

mei 2024. Zie <https://ggdghor.nl/actueel-bericht/gezondheid-jongeren-blijft-kwetsbaar>

2 Jonathan Haidt, *Generatie angststoornis. Wat sociale media met onze kinderen doen*. Utrecht: Ten Have, 2024.

3 Actiz e.a., *Integraal Zorgakkoord. Samen werken aan gezonde zorg*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, september 2022, pp. 70-71.

4 CDA, *Recht doen. Een hoopvolle agenda voor heel Nederland. Verkiezingsprogramma 2023-2027*. Den Haag: CDA, 2023.

5 Commissie Partijvisie, *Hoop voor een ongenadige tijd*. Amersfoort: ChristenUnie, september 2024, p. 17.